

PICTURA / BLAD

23 NOVEMBER

30 NOVEMBER

7 DECEMBER

14 DECEMBER

*Pipe Pictura Performance
Festival*

Kom je niet, heb je het gemist: ==

03/2019

losse verkoop: 5 euro

PiPe/ Pictura Performance Festival

wat betekent PiPe?

Pipe betekent pijp. In het Engels zeg je paip en in het Frans zeg je piep.

PiPe is geen pijp.

PiPe is Pictura Performance Festival. Kortom, zeg maar Piepe. Maar Paip mag ook.

wat is PiPe?

PiPe leeft en PiPe is live en PiPe ontstaat, ter plekke.

PiPe is verbeelding, steelt de show, is spektakel. PiPe verrast.

PiPe vindt zichzelf steeds opnieuw uit. PiPe is nu of nooit!

PiPe is éénmalig.

PiPe piept en knarst. PiPe groeit. PiPe neemt Pictura over.

Mis PiPe niet!

waar is PiPe?

PiPe performt in Pictura.

PiPe begint op het bordes, loopt door de gang, komt in de foyer.

PiPe zit aan de bar. PiPe kijkt in de hal.

PiPe gaat naar de zalen en kruipt de kelder in.

PiPe komt in de tuin, gaat de straat op, dwaalt ver.

PiPe is thuis in Pictura.

wanneer

-zaterdag 23 en 30 november, 13-22 uur: **PiPe**

- zaterdag 7 en 14 december, 13-22 uur: **PiPe**

- zondag, 13-17 uur: **AfterPiPe**, ééndagstentoonstelling van wat overbleef van zaterdag

- zondag, 15 uur: **PiPeShow**, rondleiding over wat was en wat je gemist hebt als je er niet bij was

- donderdag en vrijdag: openbare repetities en sporadisch interventies

voor het overzicht van wie, waar, wanneer: zie de middenpagina en pictura.nl

Deze ruimte is bedoeld om er een foto van de performance in te plakken.
Bij voorkeur een foto die je zelf gemaakt hebt toen je er bij was, maar mocht dat niet gelukt zijn dan zijn er van alle performances foto's te downloaden via pictura.nl, om dit plaatjesboek compleet te maken.
Een andere mogelijkheid is natuurlijk iemand die wel geweest is om een foto vragen.

ULI KÜRNER

Voor musicus/beeldend kunstenaar Uli Kürner is de wandeling een belangrijk gegeven in zijn artistieke praktijk. Zijn performance bestaat dan ook uit een gezamenlijke wandeling door de straten van Dordrecht. Hij laat zich daarbij leiden door het 'klanklandschap'. Al lopend en luisterend zullen van tevoren door Kürner opgestelde spelregels de looproute bepalen: Uit welke richting komt het geluid? Waar is het volume hard, zacht, hoog, laag? Welke vorm heeft de geluidsomgeving?

Met deze interactieve performance krijgt u de gelegenheid kennis te maken met een specifieke werkwijze uit de artistieke praktijk van Kürner en tegelijkertijd om de directe omgeving van Pictura vanuit een andere invalshoek te ervaren.

www.ulikurner.nl

P.J ROGGEBAND

Dwaalsafari Picturatuin

Lopend onderzoek naar de grenzen van de tuin.

P.J Roggeband initieert regelmatig enerverende expedities vol opwerpen, associaties en tegenspraak, vaak naar ongekende locaties. Voor deze gelegenheid heeft hij zijn oog laten vallen op de besloten tuin van Pictura, een prachtige oase.

Publicist en kunstenaar P.J Roggeband ontwikkelt prikkelende concepten over de werking van groen (en groenbeheer) in de openbare ruimte. Met zijn 'Werkplaats voor Potentiële Tuinen' onderzoekt hij onder meer welke rol geconcentreerde vormen van natuur kunnen spelen in met name een stenige omgeving.

Meer informatie over zijn eigenzinnige groenprojecten op www.uitlaattuin.nl

BAS VAN DER KRUK

Wat begon als een zoektocht naar een manier om iets ongrijpbaars als dans vast te leggen, groeit langzaam verder uit. Hierbij komen vragen kijken als: Waarom laat ik graag iets tastbaars achter? Hoe doe ik dat met performance? Welke rol speelt kunst in het vangen van gedeelde ervaringen?

Misschien bevestigen fysieke objecten ook ons eigen bestaan en zorgen ze ervoor dat we herinneringen kunnen doorgeven en zodoende ook zelf blijven voortbestaan.

Tijdens PiPe zal Bas met de bezoekers het meemaken onderzoeken. Dit gebeurt door een tekst te schrijven die voortkomt uit interactie met bezoekers, ter plekke bewegingsmateriaal te ontwikkelen en de bezoekers een actieve rol te geven tijdens de performance op zaterdag 23 november. Daarnaast gaat het ook om het samen meemaken van een gebeurtenis. Dit vastleggen en wie weet zelfs een stukje herinnering mee naar huis kunnen nemen.

Bas volgen? dat kan: [@basvanderkruk](#)

IEKE TRINKS

De Postconsumenten

Een tijd voor nieuwe materiële successen; plastic als cultuur en natuur
concept & performance: ieke Trinks i.s.m. Gabriëlle Barros Martins / licht: Mariëlle Verdijk

Knisper, kraak, grunge, dong, foef, bof, slis, zwiep, klonk, pong, pats, ritsel, zwaai, zoef, raas, klets, das, zwenk, snier, woos, druppel, tik tik, ponk, floep, flut, tonk, donk, kledder, flop, tok, knister, pets, rikketik, tak, smus, drop, husss, beng, sus, zup, tets, pop, suis, fiep, zap, drup, fluf, zip, ruis, flus, tronk, klap, zoem, klik, smak, bons, gons, boef, smok, vip, knal.

De geschiedenis van plastic begon met bioplastic. De oude Meso-Amerikanen maakten sandalen, elastiekjes en ballen van natuurlijke rubber. In de middeleeuwen gebruikten Europeanen behandelde koeienhoorns als doorschijnend materiaal voor ramen. Latere plastics werden gevormd door chemische processen. O.a. was dit het ge vulkaniseerde rubber dat in het begin van de 19e eeuw ontwikkeld werd, met Parkensine en Celluloid daaropvolgend. Polyethyleen, in 1898 door de Duitse chemicus Hans von Pechmann ontdekt, is vandaag de dag één van de populairste en meest gebruikte plasticsoorten.

www.ieketrinks.nl / www.performanceartevent.nl / www.tricksterspace.org

KATHRIN WOLKOWICZ

Elide

In haar performatief werk houdt Wolkowicz zich bezig met het idee van klank in het geschreven woord. Zij herinterpreteert bestaande en zelfgeschreven teksten om zo het ontstaan van stemgeluid en de context daarvan te onderzoeken.

Voor PiPe ontwikkelt Kathrin nieuw werk waarin objecten en rekvisieten bezongen zullen worden.

www.kathrinwolkowicz.net

j. 'PALIAS

(k) (H) E.L.D.E.R. (S)

een archief - in een oude dordtse woning bewaard - wordt zichtbaar en toegankelijk in een publieke ruimte in Pictura.

foto- dia- audio- filmmateriaal reisverslagen kaarten correspondentie objecten
kunstwerken planten
aarde stenen sieraden textiel glas boeken
gebruiksvoorwerpen uit verleden heden
en toekomst

krijgen een nieuwe lading of bestemming door intense behandeling
welke door publiek beïnvloed kan worden tijdens openingsuren
dagelijks is het archief aan verandering onderhevig
wordt aangevuld ont... en in zuivering gebracht
door j. 'P alias met als enige doel
weer : de loosheid
der dingen

STEVEN VINKENOOG

Feedback Sonata No. 3

for at least four electric guitars with slow tremolos*

Several electric guitars with slow tremolos are hanging, standing or lying down somewhere in a room.

The tremolos create a very slow change in volume, which causes feedback at a certain moment.

The feedback has to be kind of controlled, rather quiet.

All tremolos have different speeds, between two and four minute cycles.

Tuning for all guitars: F A c# g b d#'

Possible Harmonics: c e g# d' f#' a#'

www.stevenvinkenoog.com

THE YOUUMAN

The Youman is a situation composer

Hij creeërt situaties als performer, als installatie maker en als stads-maker.

Meestal ontstaan ze door een persoonlijke interesse in een probleem of vraagstelling.

Als surrealistische probleemoplosser beweegt Yvo van der Vat, alias The Youman, zich door de verschillende situaties van alledag.

Voor PiPe gaat The Youman op zoek naar een persoonlijk issue, het is namelijk al meer dan 20 jaar geleden dat Yvo getennist heeft en dat hij heel veel moeite deed om niet in militaire dienst te moeten, twee dingen die totaal niets met elkaar te maken hebben. Daarom zal The Youman een solo tenniswedstrijd gaan spelen en ergens een moment zoeken om met zijn drieën als militair te marcheren, namelijk met me, myself and I.

* The slow tremolo is a device especially built and designed for this specific installation by Floris van Rijswijk.

NINA HITZ

Akoesmatik* of kijken met je oren

Ik ben van beroep celliste geworden... barok celliste. Soms vraag ik me af waarom ik thuis nooit voor de leuk naar muziek luister... geen youtube/spotify/soundcloud. Wat is er mis met mij en kan ik überhaupt een goeie muzikant zijn met zo een absurde desinteresse? Gelukkig was er John Cage die de omgevingsgeluiden tot muziek verhief en Pierre Schaeffer met zijn musique concrete die veldopnames elektronisch omzette... of nog vroeger... Luigi Russolo met zijn futuristisch Manifest 'l'arte dei rumori... geluiden, geluidsvelden, texturen, timbres... daar draait het om in mijn belevenis.

Had ik een beetje meer zin om nog langer te studeren, had ik sonologie gestudeerd, maar ik bleef toch bij de hardware: de cello... cello als geluidsbox. In mijn performance ben ik op zoek naar het zuivere horen/luisteren/zien.

Wat zie je als je geluiden alleen maar hoort, wat hoor je als je nix ziet.

* De term Akusmatik (Griekse Akousma 'auditive perceptie') verwijst naar een muziek waarvan de middelen voor het genereren van geluid niet zichtbaar en meestal niet identificeerbaar zijn. Het resultaat is een situatie van puur horen, omdat de aandacht niet wordt beïnvloed door een zichtbare of voorspelbare geluidsbron.

FENNEKE VOORSLUIS

De Jas van Joost.

Een interactieve performance over de emotionele waardetijd van spullen. Achter de stille uiterlijke tekens van een plek. Vond ik weer een stukje terug. Ik nodig jullie uit verloren objecten te delen en opnieuw betekenis toe te kennen.

Toen ik 5 was. Verloor ik mijn lievelingsknuffel. Een schaap genaamd bieb. Opeens weg. Zomaar op een mooie zomerse dag op het strand in een onoplettend moment meeegenomen door de golven. Ontroostbaar was ik. Tranen met tuiten en een knoop in mijn maag. Een diep verdriet een pijnlijke lege plek. Ik moest voor het eerst alleen naar bed. 's Ochtends voelde ik iets zachts tegen mijn wang. Tot mijn stomme verbazing lag er een schaapje. Hij rook nog wat onwennig en nieuw... maar toch ontegenzeggelijk mijn bieb.

Daar hingen ze. De jassen van Joost aan de kapstok op de gang. Alle spullen uit het huis waren al weg of klaar om weg te gaan en dus op een plek waar ze niet hoorden. Het huis raakte leger maar De Jassen bleven. Als een radioactief object met emotionele halfwaardetijd. Ik maakte een foto van de jassen en trok de foto over. Daarna vouwde ik de jassen op, perste de restruimte van mijn vader eruit en legde ze tussen de duploblokken op zolder. De jassen mochten gaan.

23 NOVEMBER

tijd	performer	locatie
14:00	Uli Kürner	ingang
14:15	P.J Roggeband	tuin
15:00	Bas van der Kruk	derde zaal
16:17	P.J Roggeband	tuin
16:30	Uli Kürner	ingang
17:00	Bas van der Kruk	derde zaal
18:19	P.J Roggeband	tuin
19:00	ieke Trinks	grote zaal
21:15	Kathrin Wolkowicz	grote zaal
doorlopend:		
	j. 'Palias	kelder
	Steven Vinkenoog	kelder
	Toine Klaassen	foyer
	222lodge video	bar

30 NOVEMBER

tijd	performer	locatie
14:00	The Youman	grote zaal
14:30	Nina Hitz	garderobe
15:00	Fenneke Voorsluis	derde zaal
16:30	Jessica van Deursen	grote zaal
18:30	Jolanda Jansen	derde zaal
doorlopend:		
	j. 'Palias	kelder
	Steven Vinkenoog	kelder
	Toine Klaassen	foyer
	222lodge video	bar

7 DECEMBER

tijd	performer	locatie
15:00	Uli Kürner	ingang
15:30	Kathrin Wolkowicz	grote zaal
16:00	Jeroen Franssen & Johanna de Schipper	grote zaal
16:45	Uli Kürner	ingang
18:45	Kathrin Wolkowicz	grote zaal
19:00	Yvette Teeuwen	derde zaal
20:00	Gerwin Luijendijk & Bernd Krauss	grote zaal
doorlopend:		
	j. 'Palias	kelder
	Steven Vinkenoog	kelder
	Toine Klaassen	foyer
	222lodge video	bar

14 DECEMBER

tijd	performer	locatie
14:00	Toine Horvers	grote zaal
15:00	Banketje	derde zaal
15:30	Frans van Lent	grote zaal
16:00	Banketje	derde zaal
16:30	Nico Parlevliet	grote zaal
17:00	Banketje	derde zaal
doorlopend:		
	j. 'Palias	kelder
	Steven Vinkenoog	kelder
	Toine Klaassen	foyer
	222lodge video	bar
	Topp & Dubio	grote zaal
	TheConceptBank	hal

vr 29 nov / 13:30 uur: performance van groep 5/6 Statenschool
start: Hofstraat 5

overige donder- en vrijdagen: openbare repetities en sporadisch interventies

24 NOVEMBER

tijd	locatie
13-17 AfterPiPe ééndagstentoonstelling van wat overbleef van zaterdag	zalen
15:00 PiPeShow rondleiding door Bas van der Kruk over wat was en wat je gemist hebt	
doorlopend:	
j. 'Palias	kelder
Steven Vinkenoog	kelder
Toine Klaassen	foyer
222lodge video	bar

1 DECEMBER

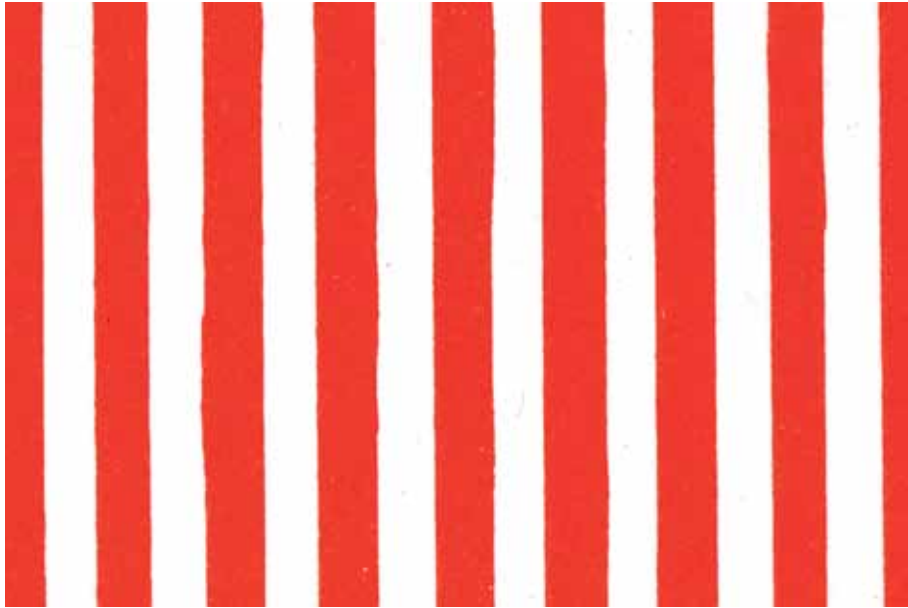
tijd	locatie
13-17 AfterPiPe ééndagstentoonstelling van wat overbleef van zaterdag	zalen
15:00 PiPeShow rondleiding door The Youman over wat was en wat je gemist hebt	
doorlopend:	
j. 'Palias	kelder
Steven Vinkenoog	kelder
Toine Klaassen	foyer
222lodge video	bar

8 DECEMBER

tijd	locatie
13-17 AfterPiPe ééndagstentoonstelling van wat overbleef van zaterdag	zalen
15:00 PiPeShow rondleiding door Kathrin Wolkowicz over wat was en wat je gemist hebt	
doorlopend:	
j. 'Palias	kelder
Steven Vinkenoog	kelder
Toine Klaassen	foyer
222lodge video	bar

15 DECEMBER

tijd	locatie
13-17 AfterPiPe ééndagstentoonstelling van wat overbleef van zaterdag	zalen
15:00 PiPeShow rondleiding door j.Palias over wat was en wat je gemist hebt	
doorlopend:	
j. 'Palias	kelder
Steven Vinkenoog	kelder
Toine Klaassen	foyer
222lodge video	bar

JESSICA VAN DEURSEN

Samen met haar zus en zangeres Monique van Deursen, vormt beeldend kunstenaar en performance artist Jessica van Deursen sinds 2018 'Alter Moderna'. Met een steeds wisselende samenstelling van muzikanten en artiesten, wekken zij hun alter moderne ruimtes tot leven: een metafysische, beeldende, muzikale en theatrale wereld, waarin invloeden uit alle tijdsgewrichten en windstreken in elkaar klinken, als in een verdichtte droom. De bezoeker kan deze klanken- en beeldenwereld letterlijk binnenlopen om deze te ervaren en er in te verdwalen. Voor Pipe is muzikante Klaartje van Zwoll met haar middeleeuwse Nyckelharpa de guest of honour.

'Een nieuwe moderniteit is aanstaande, een nieuwe vorm voor een geglobaliseerde wereld; gekeken naar haar economische, politieke en culturele aspecten; een altermoderne cultuur. Kunstenaars reageren op deze nieuwe geglobaliseerde denkwijze. Zij transformeren een met symbolen verzadigd cultureel landschap tot nieuwe wegen en representaties, uitgedrukt in meervoudige media.'

Nicolas Bourriaud (2009, Tate Modern)

www.jessicavandeursen.com

JOLANDA JANSEN

Paper Study #21 _ Invisible space

Hoe is een 'lichaam' oftewel een 'object' zichtbaar en tegelijkertijd onzichtbaar in de ruimte.

statement (part):

In my carefully constructed but direct performances and video installations I submit my body to various transformations, or rather deformations, to engage with the possibility of self-reinvention and release from cultural determinations. My work often stages the passage from a sexualized female body to an animal-like corporeality as a way of challenging constraining definitions of self and of femininity. I strive to disorganize and transform my own controlled body and engage with issues of voyeurism and gender power relations.

www.jolandajansen.nl

P.S. Performance Events The Hague: www.performancesite.nl

JEROEN FRANSEN & JOHANNA DE SCHIPPER

Jeroen Fransen (1980, Zwijndrecht) en Johanna de Schipper (1982 Oostburg) werken op regelmatige basis samen sinds ze elkaar in 2000 hebben ontmoet. Hun collages en performances zijn associatief en hebben theatrale en surrealistische verwijzingen. In hun performances worden er hele decors beplakt met van alles en nog wat en wordt er lustig op los gegild en gehakt.

De performance 'Riot Room' is op te vatten als een driedimensionale collage waarin minimalistische ruimtelijke interventies en overblijfselen samen een geheel gaan vormen. De performatieve lading en energie wordt door het duo hoorbaar, zichtbaar en voelbaar gemaakt. Riot Room gaat over het bewaken en het aangeven van grenzen. Dit innerlijke conflict resulteert letterlijk in een lijnenspel, een fysieke dans. Voor PiPe wil het duo een meer ingetogene voorstelling presenteren. Dat wil niet zeggen dat het rustig zal blijven... Voor wie het aandurft, kom gerust even kijken.

YVETTE TEEUWEN

Al mijn kunstwerken vormen een zoektocht naar het rauwe, authentieke Zijn der dingen, om dat aan te raken en intenser voelbaar te maken.

Mijn art performances zijn qua vorm & verloop altijd anders. Elke keer een nieuw intuïtief lichamenlijk zijns-experiment waarin ik laagjes afpel. De precieze uitkomst ligt vaak nog niet vast. Dit keer een start vanuit een donkere ruimte. Stilte. Beweging. Spontane stemklank. En alles wat er dat moment nog meer aan impulsen opkomt vanuit contact met oer-diepte.

Dark room
some light
diving deep
into the Primordial

www.yvetteewen.nl

GERWIN LUIJENDIJK & BERND KRAUSS

Aelberts ballen

Aelberts ballen vertelt het verhaal van Aelbert Cuyp, de 17-eeuwse Dordtse landschapschilder waar maar weinig over bekend is. Door het nauwkeurig onderzoeken en verzamelen van feiten over Cuyps leven die nog wel bewaard zijn gebleven, tonen Krauss (DE) en Luijendijk (NL) het nooit eerder vertelde, ware verhaal van de heer Cuyp.

Bernd Krauss en Gerwin Luijendijk werken sinds 2017 samen aan verschillende performances, waaronder 'Chairing my Thoughts' (2017) en 'Anita c/o Ingmar' (2018/19). In de performances wordt een theatrale vorm gesuggereerd. Beide artiesten - met hun wortels in de beeldende kunst - reconstrueren hun benadering van theater door de voordracht van een nog niet eerder verteld drama.

www.gerwinluijendijk.net

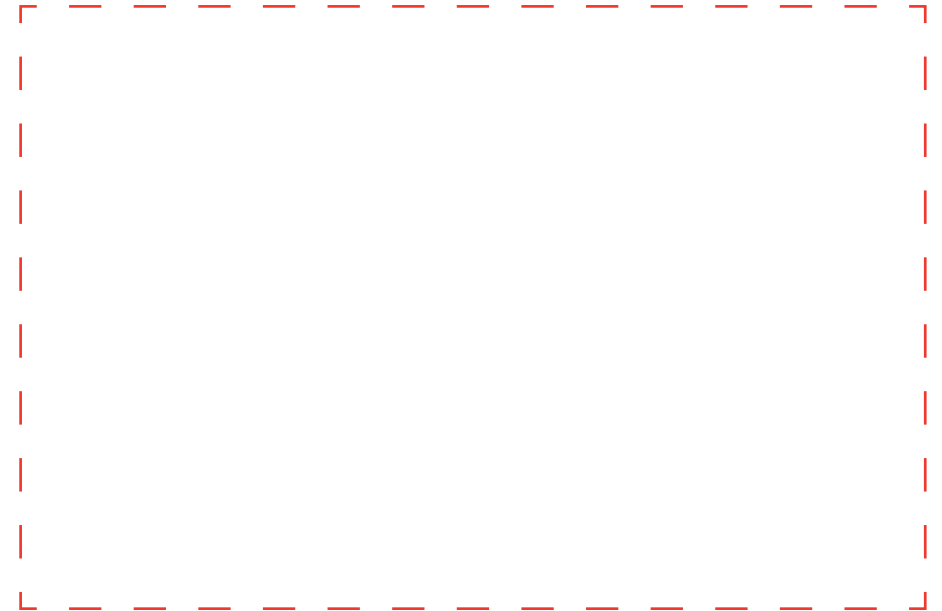
TOINE HORVERS

wind: bewegingen van warme en koude luchtstromingen over de wereld, soms stormachtig en in één richting, soms draaiend en talmend, soms alleen maar tocht veroorzakend.

Een energie die zelf onzichtbaar blijft maar waarvan de aanwezigheid en het effect zichtbaar, hoorbaar en voelbaar zijn.

En om het te benoemen wordt er overal een andere naam aan gegeven die vaak een verbeelding is van de voorbijtrekkende, overwaaiende beweging.

www.toinehorvers.nl

BANKETJE

Schaduw

geïnspireerd door het essay 'Schaduw' van Junichiro Tanizaki (1886-1965)

Dag na dag gaan spullen en voorwerpen door onze handen sok lepel kom worden aangeraakt verschoven gewassen verplaatst doos lap mes worden vertrouwd geliefd krijgen diepte waarde door slijtage ouderdom vuil kam jas bord door ze te gebruiken tafel pan stoel landschap bomen bergketen rivier vlakke ijsschots grot steppe zee aarde steen dal

Harriët van Reek & Geerten Ten Bosch

www.banketje.nl

KATHRIN WOLKOWICZ

Tijdens een bezoek aan een openluchtmuseum in Jingdezhen (China) viel mijn oog op de ambachtsleden die hun vaardigheden demonstreerden aan de bezoekers.

Elke keer als iemand langs kwam, kwamen zij naar het voorste gedeelte van de ruimte om de oeroude technieken te demonstreren. Wanneer de toeschouwers weer verder liepen gingen de ambachtsleden terug naar de achterkant van de ruimte om een dutje te doen. Zij sliepen in alle mogelijke posities; staand, leunend in de deurkozijnen of gehurkt op de grond.

Deze manier van terugtrekken vond ik fascinerend en het riep bij mij vragen op over het concept achter 'werk'. Wat bedoelen wij als we het hebben over activiteit of werk? Wat voor lichamen zien wij als actief of betrokken? Tijdens PiPe wil ik deze vragen onderzoeken door het aannemen van de rol van een straatveger.

www.kathrinwolkowicz.net

FRANS VAN LENT

Vierkant

Bij binnenkomst in de zaal worden de bezoekers verzocht geen foto's of video's te maken.

Een vierkant van 200 x 200 cm wordt op de muur uitgezet met afplakband. De ingesloten vorm wordt beschilderd met de muurverf waarmee eerder de muur werd gewit. Na het schilderen wordt het afplakband verwijderd en wordt de vloer schoongemaakt.

Het vlak zal, door het drogen van de verf, langzaam verdwijnen en weer één worden met de rest van de muur.

Nadat elk spoor is verdwenen verlaten de bezoekers de zaal.

www.fransvanlent.nl

NICO PARLEVLIET

Voor zover ik vanuit hier kan zien (ik zit nu in China) wordt mijn bijdrage aan PiPe een auditieve confrontatie / versmelting / participatie van twee werelden:

Oost-West, Natuur-Cultuur, Hard-Zacht, Jij-Ik

De performance is nog steeds 'under construction', maar met de volgende zin geef ik een glimp van waar het heen kan gaan:

Al flanerend door de soundscape van een Chinese stad ontmoeten we sferen, geluiden en ideeën die ons misschien een nieuw inzicht kunnen geven waarom we hier zijn en wat we hier eigenlijk doen.

www.parl.nl

TOPP & DUBIO

De geluiden van onstuimigheid

We gebruiken woorden die altijd te groot of te klein lijken te zijn.
We horen geluiden die we niet kunnen duiden.
Het zijn onstuimige tijden, zonder richting.
Onze visie beperkt zich tot wat zich binnen het gezichtsveld bevindt.
We grommen en sissen zonder enige betekenis.
We horen geluiden die we niet kunnen thuis brengen.
We bewegen desondanks.

www.topp-dubio.nl

TheConceptBank

Zou je zelf een keer een werk uit willen voeren, alleen of samen met anderen?
TheConceptBank.org is een vrij beschikbare verzameling online performance-concepten van meer dan 60 verschillende internationale kunstenaars.
Iedere bezoeker van de site kan zelf door middel van een eenvoudige zoekmachine gratis een concept uitzoeken en uitprinten, om uit te voeren op een plaats en tijd van eigen voorkeur. TheConceptBank.org is een initiatief van UnnoticedArt.com.

www.TheConceptBank.org

STATENSCHOOL

de Mini Muzikale Maskerade Parade Performance: de Minimumapapé

Performance van de kinderen uit groep 5/6 o.l.v. Myriam Gras i.s.m. Wilma Vermeulen. Op **vrijdag 29 nov. om 13:30** vertrekt de Maskerade Parade vanaf de Statenschool naar Pictura waar de performance plaats vindt. Aansluitend is er een tentoonstelling van de door de kinderen zelfgemaakte maskers.

performers:

Cas van Bekhoven, Taeke Edema, Nawa Kadir, Jan de Lange, Anne-Rosa Langenberg, Sara Muyad K.T, Simon de Pater, Gila Schipperheijn, Nasir Warsame, Tobias Ijspeert, Ceren Akin, Bryanna Bos, Enora Bouwknecht, Elize Brink, Nienke Ceelie, Dustyn Daké, Hayley Franken, Luna Haring, Huub de Jonge, Noor Kalisse, Splinter Rijnsaard, Set Snickers, Baray Sönmezda, Mirthe Thiele, Bess Voshol, Quinten van Wijngaarden, Guusje Wijnstekers en Nola van der Zwaan

EEN TERUGBLIK - Performancekunst Initiatieven in Nederland

ieke Trinks

In mijn onderzoek naar performancekunst in Nederland, viel het mij op dat vanaf het eerste decennium van deze eeuw geleidelijk aan een nieuwe generatie kunstenaars performancekunst ging uitvoeren. In een periode waarin kunstinstellingen hun waardering voor performancekunst leken te hebben verloren en de jongere generatie performancekunstenaars vaak geconfronteerd werden met kritiek, zoals dat performancekunst niet meer van deze tijd zou zijn, was de behoefte een eigen podium te creëren begrijpelijk geworden. Maar wat ging hieraan vooraf?

Situaties en interventies door Fluxus-gerelateerde kunstenaars, die ludieke acties in de openbare ruimte creëerden, maar ook de activistische kant, zoals de Provobeweging, zijn het meest prominente voorbeeld uit de jaren zestig. Maar bij performancekunst in Nederland wordt er vooral aan de De Appel gedacht, die een belangrijke rol in de ontwikkeling van deze kunstvorm heeft gespeeld. In '75 richtte Wies Smals De Appel in Amsterdam op om ruimte te geven aan kunstwerken die een ander soort ondersteuning dan de meer gangbare kunst nodig hadden. De periode waarin De Appel zich richtte op performancekunst was heel kort. Marga van Mechelen, die het boek 'De Appel: performances, installaties, video, projecten, 1975-1983' in 2006 publiceerde, schrijft dat de uitputting van performancekunst als praktijk ook van invloed kan zijn geweest op de terugname van de programmering van performances in De Appel. Ze concludeert dat er na '76 nauwelijks nieuwe namen zijn toegevoegd aan de lijst met Nederlandse performancekunstenaars. In 1980 verschoof de aandacht van 'pur sang' performance naar intermediaire kunstvormen. Ook kunstenaars zelf, geeft van Mechelen aan, toonden een hernieuwde interesse voor de meer traditionele media zoals schilder- en beeldhouwkunst.

Ondersteuning van performancekunst werd begin jaren tachtig overgenomen door kunstcollectieven in kraakpanden, zoals W139 en Aorta in Amsterdam, V2_ en Artis in Den Bosch en De Fabriek in Eindhoven. Deze initiatieven werden door kunstenaars opgericht vanwege een tekort aan atelierruimte en presentatieplekken. Om een beeld te schetsen van de ontwikkeling van performancekunst bij één van deze kunstcollectieven zet ik hier een korte programmeergang van De Fabriek uiteen. De opening in april 1980 ging gepaard met een performance van Moniek Toebosch. In datzelfde jaar volgden vele

performancekunstenaars. Geleidelijk vond er een verschuiving plaats van de typische lichaamsgeoriënteerde performances naar wat beter kan worden omschreven als acties en meer installatie gerichte werken met een live-aspect. In de tweede helft van de jaren 80 werden er aanzienlijk minder performances in De Fabriek geprogrammeerd. Het budget dat rond die tijd beschikbaar was, werd gebruikt ter ondersteuning van het maken van tentoonstellingen en dat was wellicht van invloed op de verandering van de focus in de programmering. Performance bleef een onderdeel van wat De Fabriek deed, hoewel het in sommige jaren stiller was dan in anderen.

Na de 'happenings' en actiekunst van de jaren 60 en daaropvolgend de performancekunst van de jaren 70, die zich volgens van Mechelen ontwikkelde tot een vorm van 'white-cube' performances, zijn de jaren 90 kenmerkend voor een nieuwe vorm van levende kunst: Sociale Kunst, of Community Art, in het Engels bekend als 'Social Engaged Art'. De Franse kunstcriticus en curator Nicolas Bourriaud gaf hier de term 'Relational Aesthetics' aan, dat ook wel als ontmoetingskunst kan worden omschreven.

In het eerste decennium van de 21e eeuw wordt er gesproken over de heropleving van de performancekunst: een periode waarin belangstelling voor 're-enactment' zichtbaar werd. In 2004 vond 'Re-enact' in de tijdelijke ruimte van het Stedelijk Museum plaats, dat wegens renovatie gesloten was. Georganiseerd door kunstinstituut Media-matic en Casco Art Institute, was 'Re-enact' een terugkeer naar de hoogtijdagen van de performancekunst. Tijdens deze avond waren repetitie, herhaling en de meer theatrale kwaliteiten toegestaan. De aanspraak op authenticiteit en het eenmalige karakter dat typerend voor performancekunst is, werd tijdens 'Re-enact' in twijfel getrokken. Een andere dimensie van deze heropleving was de tentoonstelling 'Resonance' in 2005, georganiseerd door Montevideo, toendertijd het instituut voor mediakunst in Amsterdam. 'Resonance' toonde live performances waarin kunstenaars hun eigen interpretatie gaven op de voorlopers van performancekunst. Na een periode waarin performance weinig tot geen rol in De Appel's programmering had gespeeld, organiseerde deze in 2009 en 2010 een conferentie in co-productie met kunstcentrum STUK in Leuven. Onder de titel 'The manifold (after) lives of performance', lag de focus op het behoud, bemiddeling en re-enactment van de geschiedenis van performancekunst. Maar was er in deze periode van de heropleving ook ruimte voor performancekunst zonder terug te hoeven kijken?

In de afgelopen twee decennia is er een groeiende activiteit onder kunstenaars geweest die hun eigen performancekunst events organiseren. Gemotiveerd door de behoefte aan een podium voor performancekunst en geïnspireerd door performancekunstfestivals in het buitenland. De initiatieven waarover ik in mijn onderzoek schrijf,

zijn zelfstandig en hebben een nomadisch karakter. Ruimte wordt vaak gehuurd voor de duur van een event of er wordt samenwerkt met een culturele ruimte of instelling. Ook worden openbare ruimtes, zoals straten en pleinen als een podium voor performances gebruikt. Ik benoem een aantal initiatieven en hun karakteristieken.

Toen Anet van de Elzen in '92 in haar studio in de Melkfabriek in Den Bosch haar eerste performance uitvoerde was, dit ook meteen haar eerste performancekunst event. Daarna is zij veelvuldig door blijven organiseren. Van de Elzen richt zich grotendeels op performancekunstenaars uit het buitenland, omdat die zich, volgens haar, meer op het lichaam, de stem en het object richten. Mariëlle Videler organiseerde in de periode 2004 - 2012 'Performance Lab'. Een platform dat zich richtte op sociale interactie, groepsdynamiek, experiment en publieksparticipatie. Elke editie draaide om een specifiek concept, zoals 'Intimate' in 2006 tijdens Kunstvlaai in Amsterdam. Hier werden de deelnemende kunstenaars gevraagd om middels een één-op-één performance op het concept intimiteit te reageren.

De initiatiefnemers van PAE (Performance Art Event), Nina Boas en Martijn Stellinga, begonnen in 2008 in de Wolfart Projectspaces in Rotterdam met de ambitie een diversiteit aan stijlen in performancekunst te programmeren. Ze vonden het met name belangrijk performance als een op zichzelfstaande kunstvorm te presenteren. Een andere insteek bracht Toine Horvers met zijn serie 'Words Live' waarin het gesproken woord vanuit verschillende kunstdisciplines werd onderzocht. 'Words Live' vond in 2008, 2009 en 2013 bij verschillende kunstpodia in Rotterdam en Amsterdam plaats. FLAM (Forum for Live Art Amsterdam) is het jaarlijks terugkerende festival van Rose Akras en Dirk Jan Jager. Opmerkelijk in de programmering is de aandacht voor dans en de meer theatrale uitingen. Het eerste festival vond in 2010 in Arti et Amicitiae in Amsterdam plaats. 'Performance Site', dat in 2015 startte, is een initiatief van Jolanda Jansen in samenwerking met Lisetteh (Lisette Huijsmans) in Den Haag. Als kunstenaar die veel in het buitenland presenteert, ligt voor Jansen het belang in het teweeg brengen van ontmoetingen tussen lokale en bezoekende kunstenaars.

Er zijn natuurlijk nog veel meer kunstenaars die sporadisch organiseren. Al die initiatieven zijn belangrijk, want performancekunst heeft nog altijd een instabiele verhouding met gevestigde kunstinstituten en galleries, daarbij laat performancekunst, ondanks de vele proeven, zich ook niet gemakkelijk verzamelen.

AGENDA*

23.11 t/m 14.12 PiPe (Pictura Performance festival) de allereerste editie! op de zaterdagen **23 en 30 november** en **7 en 14 december** zijn er performances, op zondagen de **AfterPiPe**: ééndagstentoonstelling van wat overbleef van zaterdag met om 15 uur de **PiPeShow**: rondleiding over wat was en wat je gemist hebt als je er niet bij was. Op donder- en vrijdagdagen zijn er openbare repetities en sporadisch interventies.

16.12 t/m 02.01.20 kerstreces

04.01 t/m 09.02 Kitty van der Veer / OPENING: 4 januari om 17 uur

10.02 t/m 23.02 PROJECTWEEKEN / editie 3

29.01 t/m 05.04 The Other Place / Astrid de Pauw, Marc Muller en Marie Claire Gellings

voorjaar 2020 - serie **lezingen** van **Peter Marijnissen**
- **éénmalige opvoering** van **'Liggend Naakt'** van Jan Stroeve ism Inter Amigos.

* **bovenstaande activiteiten vinden plaats in Pictura, tenzij anders vermeld.**

COLOFON/

PICTURA/BLAD is een uitgave van Teekengenootschap Pictura te Dordrecht. Aan dit nummer werkten mee: Banketje, Jessica van Deursen, Jeroen Franssen, Johanna de Schipper, P.J Roggeband, Fenneke Voorsluis, Uli Kürner, Toine Horvers, Toine Klaassen, Kathrin Wolko-wicz, Nico Parlevliet, Frans van Lent, Topp & Dubio, ieke Trinks, j. Palias, Gerwin Luijendijk, Bernd Krauss, Steven Vinkenoog, Jolanda Jansen, Bas van der Kruk, Yvette Teeuwen, The Youman, Nina Hitz, TheConceptBank, Geerten Ten Bosch, Marleen Oud en Evertine van Alphen.

PICTURA/BLAD is gratis voor leden. Ook ontvangen? Wordt lid en neem contact op via: info@pictura.nl.

PICTURA/BLAD wordt naast de vrijwillige inzet van redactie en leden mogelijk gemaakt door onze adverteerders. Zou u graag adverteren? Voor € 120,- verschijnt uw advertentie 3x per jaar in het blad. Stuur een berichtje naar info@pictura.nl en de redactie neemt contact met u op.

ontwerp: niet vouwen a.u.b. / letters: Serious sans (ogentroost.eu) & Nobel

PICTURA/BLAD wordt mede mogelijk gemaakt door:

STICHTING STRAND LINKS

PICTURA / DORDRECHT

Voorstraat 190 /

open: wo t / m zo 13-17 uur

t 078 614 9822 /

e info@pictura.nl /

www.pictura.nl